

**EXCELLENTISSIMO DOMINO
DOMINO MARIANO RECHOWICZ**

**Episcopo titulari Papiensi Administratorique Apo-
stolico in Lubaczów,**

**Professori ordinario Conditorique Instituti Historiae
Ecclesiasticae penes Facultatem Theologicam in Ca-
tholica Universitate Lublinensi,**

**Decano eiusdem Facultatis, longaevo Rectori Magni-
fico Almae Matris Lublinensis,**

**Sacrae Theologiae doctori honoris causa Catholicae
Universitatis Insulensis Galliarum,**

**Scientiarum rerum praeteritarum Ecclesiae in Polonia
cultori fautorique,**

in pergrati animi signum hunc volumen Annalium sacrum volunt

Amici, Collegae, Discipuli

1

1

BISKUP PROFESOR MARIAN RECHOWICZ

Ksiądz Marian Rechowicz urodził się 4 IX 1910 r. w Husiatynie w archidiecezji lwowskiej jako syn Michała i Marceli Eleonory Cukrowskiej. W 6 roku życia stracił ojca, który zginął w czasie I wojny światowej (1916). Studia gimnazjalne odbył w Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza we Lwowie i uwieńczył je egzaminem dojrzałości w 1928 roku. W latach 1928-1933 studiował filozofię i teologię na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie i równocześnie przygotowywał się do kapłaństwa w Arcybiskupim Seminarium Duchownym; w 1933 r. przyjął święcenia kapłańskie.

Formację naukową historyka Kościoła zawdzięcza ks. Rechowicz przede wszystkim Uniwersytetowi Lwowskiemu, chociaż pierwsze zainteresowania w tej dziedzinie obudził w nim profesor gimnazjalny Bronisław Włodarski, późniejszy znany mediewista i profesor na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W zakresie historii Kościoła mistrzami ks. Rechowicza byli profesorowie: ks. Henryk Cichocki, ks. Józef Umiński i ks. Teofil Długosz, a także Stanisław Łempicki i Kazimierz Hertleb. Nie bez znaczenia była sama atmosfera kulturalna i naukowa miasta, rezydencji trzech metropolitów katolickich, wyższych uczelni, zasobnego w liczne archiwa i biblioteki. Toteż już w latach studiów teologicznych związał się ks. Rechowicz z seminariami naukowymi, prowadzonymi przez ks. J. Umińskiego, który skierował jego zainteresowanie na dzieje Kościoła unickiego. Wynikiem pierwszego etapu zainteresowań w tej dziedzinie była rozprawa magisterska pt. „Reforma bazylikańska Welamina Rutskiego” (19 VI 1933).

Po święceniach kapłańskich pracował ks. Rechowicz jako wikariusz i katecheta w Strusowie, Tarnopolu i Lwowie (1933-1938); w r. 1937 odbył pierwszą podróż zagraniczną w celach naukowych do Paryża i Rzymu. Z dniem 1 IX 1938 r. został zaangażowany jako młodszy asystent przy Katedrze Historii Kościoła w Polsce i na Rusi na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jana Kazimierza i równocześnie jako prefekt studiów w Arcybiskupim Seminarium Duchownym we Lwowie; od 1 I 1939 r. otrzymał promocję na starszego asystenta. Owocem kilkuletniej pracy była (tym razem) rozprawa doktorska pt. „Działalność reformistyczna i misyjna metropolity Welamina Rutskiego (1573-1637)”, przyjęta przez Radę Wydziału Teologicznego jeszcze w kwietniu 1939 r.; promocja ze względu na wybuch II wojny światowej odbyła się w warunkach konspi-

racyjnych 21 IX 1941 r. Tematyce unickiej ks. Rechowicz pozostał wierny i w okresie powojennym, publikując z tego zakresu kilka rozpraw i artykułów (m. in. w „Polskim Słowniku Biograficznym”).

Wybuch II wojny światowej, zamknięcie instytucji naukowych, udział w tajnym nauczaniu, skierowały zainteresowania ks. Rechowicza na dzieje Seminarium Generalnego we Lwowie. W trudnych warunkach wojennych i powojennych pierwszych lat przygotował obszerną rozprawę habilitacyjną „Józefińskie Seminarium Generalne we Lwowie (1783-1819)”, którą przedłożył Wydziałowi Teologicznemu na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Habilitacja odbyła się na tymże Wydziale w 1947 (15 XII — kolokwium habilitacyjne) i 1948 (18 II — wykład habilitacyjny). W latach 1945-1950 ks. Rechowicz pracował jako wykładowca historii Kościoła w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Kalwarii Zebrzydowskiej i równocześnie, w krakowskim ośrodku naukowym, prowadził prace redakcyjne związane z wydaniem „Małej Encyklopedii Kościelnej”.

Pięć lat spędzonych w Krakowie przesunęło zainteresowania ks. Rechowicza na dzieje polskiej kultury kościelnej w XV w. Rezultatem tych badań nad średniowiecznymi rękopisami była rozprawa „Św. Jan Kanty i Benedykt Hesse w świetle krakowskiej kompilacji teologicznej w XV w.” (Lublin 1958). Dzięki szczegółowej analizie zachowanych dzieł św. Jana z Kęt ks. Rechowicz udowodnił, że komentarz do św. Mateusza, który od XVII w. przypisywano św. Janowi z Kęt, jest dziełem Benedykta Hesse.

Z dniem 18 X 1950 r. ks. Rechowicz został powołany jako profesor kontraktowy historii starożytnej Kościoła na Wydziale Teologicznym KUL, a po nominacji na profesora nadzwyczajnego (29 XII 1956), objął w 1957 r. kierownictwo katedry historii Kościoła w średniowieczu. W dniu 21 X 1967 r. otrzymał nominację na profesora zwyczajnego. Nadal pozostał wierny badaniom dziejów polskiej myśli teologicznej i polskich seminariów duchownych, i przystąpił do tworzenia większych syntez. Należą do nich m. in. „Dzieje teologii w Polsce”, opublikowane w „Księdze 1000-lecia katolicyzmu w Polsce” (Cz. 1. Lublin 1969) i w nowej redakcji w „Historii Kościoła w Polsce” (T. 1. Cz. 1-2. Poznań 1974; T. 2. Cz. 1-2. Poznań 1978). Najpełniejszy wszakże wyraz znalazły te prace w 3-tomowym dziele, obejmującym 5 woluminów, pt. „Dzieje teologii katolickiej w Polsce” (Lublin 1974-1977), którego ks. Rechowicz jest redaktorem i jednym z głównych autorów. Dzięki też jego inicjatywie i pracy redakcyjnej powstały m. in. dwa dalsze większe dzieła zbiorowe. W związku z milenium Polski powstała „Księga 1000-lecia katolicyzmu w Polsce” (Cz. 1-3. Lublin 1969), zaś w związku z 50-leciem istnienia Katolickiego

Uniwersytetu Lubelskiego — „Księga jubileuszowa 50-lecia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” (Lublin 1969).

Jako profesor i pedagog ks. M. Rechowicz prowadził seminaria naukowe, na których jego uczniowie sięgali bardzo często do źródeł prawie dotąd nieznanych, głównie do kodeksów liturgicznych, kaznodziejskich i teologicznych, co znów postulowało nie tylko znajomość specyficznego materiału, ale również wypracowanie odpowiedniej metody naukowej. Z seminarium tego wyszło około 15 doktorów i ok. 10 docentów. Do tego kręgu zainteresowań należy również działalność Międzywydziałowego Zakładu Historii Kultury w Średniowieczu, który pod kierunkiem ks. Rechowicza (do 1974) specjalizował się w edytorstwie średniowiecznych tekstów z zakresu filozofii i teologii w Polsce. Dorobek w tym zakresie prezentują 2 tomy „Acta mediaevalia” (Lublin 1973-1974).

Osobny rozdział w życiu ks. M. Rechowicza stanowi działalność o charakterze administracyjnym na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Już w latach 1952-1956 był prodziekanem Wydziału Teologicznego, a od października do listopada tego roku był również dziekanem tegoż wydziału. W dniu 8 XI 1956 r. został wybrany rektorem KUL; urząd ten powierzal mu Senat Akademicki trzykrotnie (do 1965). W latach 1957-1964 był prezesem Towarzystwa Naukowego KUL. Jako rektor KUL ks. Rechowicz patronował poważnym zmianom organizacyjnym Uczelni. Był inicjatorem i współzałożycielem Międzywydziałowego Zakładu „Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych”, Międzywydziałowego Zakładu Historii Kultury w Średniowieczu, Instytutu Geografii Historycznej Kościoła w Polsce oraz Instytutu Historii Kościoła w Polsce przy Wydziale Teologicznym z prawem nadawania stopni akademickich z historii Kościoła. W roku akademickim 1957/58 uruchomiono przy Wydziale Teologicznym specjalne studium teologii dla zakonnic i świeckich, uwzględniające postulaty apostołstwa świeckich. W ramach Wydziału Teologicznego w oparciu o przywileje Stolicy Apostolskiej utworzono Szkołę Biblijną, sekcję pastoralną (1958), która w 1968 r. uzyskała przywileje instytutu, oraz Instytut Muzykologii Kościelnej (1957). Przebudowie uległy również studia na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej, podzielonej w 1957 r. na cztery sekcje (filozofia teoretyczna, filozofia praktyczna, psychologia, filozofia przyrody). Od 1958 r. zaczęły ukazywać się „Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, a od 1959 r. „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” Rozbudowano biblioteki i czytelnie przy instytutach i sekcjach. Trzykrotnie pomnożono liczbę młodych pracowników nauki. Wybudowano w tym czasie kilka obiektów, które poszerzyły nieodzowną przestrzeń dla istnienia i pracy Uczelni. Uniwersytet stał się przedmiotem zainteresowań bratnich instytucji naukowych za granicą. Odpowiadając na liczne zaproszenia w r. 1958 odwie-

dził ks. Rektor wraz z delegacją Senatu Akademickiego KUL niektóre uniwersytety katolickie w Europie. Wówczas to otrzymał doktorat honoris causa na Uniwersytecie Katolickim w Lille. W 1964 r. został on także członkiem International Assotiation of University Presidents. Jednocześnie KUL został wprowadzony do Międzynarodowej Federacji Uniwersytetów Katolickich (1958) i Association Internationale des Universites (1960). W następstwie tego rozpoczęła się międzynarodowa wymiana profesorów i młodszych pracowników nauki i publikacji. Jako delegat Kościoła w Polsce i rzeczoznawca brał ks. Rechowicz udział w międzynarodowych kongresach, związanych z posoborową odnową studiów kościelnych (Rzym 1967).

W 1959 r. papież Jan XXIII mianował ks. M. Rechowicza prałatem domowym (*antistes urbanus*), a w 1962 r. został kanonikiem kapituły metropolitalnej w Lubaczowie. Po śmierci ks. bpa Jana Nowickiego (14 VIII 1973) kapituła metropolitalna wybrała ks. Rechowicza wikariuszem kapitulnym archidiecezji. W dniu 31 XII 1973 r. papież Paweł VI mianował go biskupem tytularnym papiąskim i administratorem apostolskim archidiecezji. W dniu 3 III 1974 r. otrzymał sakrę biskupią z rąk kard. Stefana Wyszyńskiego prymasa Polski w Warszawie w jego domowej kaplicy. W szeregach Episkopatu Polski ks. bp Marian Rechowicz należy do Komisji Episkopatu Polski do spraw KUL. W związku z przejęciem obowiązków pasterskich w archidiecezji ks. bp M. Rechowicz na własną prośbę przeszedł z dniem 1 X 1975 r. w stan spoczynku.

Wydział Teologiczny KUL przy tej okazji pragnie uczcić swego profesora, prodziekana, dziekana i rektora — jego szlachetną postawę i wieloletnią pracę w służbie DEO ET PATRIAE.

REDAKCJA